

MAL1031 IR-REGOLI TAL-KITBA MALTIJA FIL-PRATTIKA 2

Il-Ħamis 3 ta' Settembru 2015

Il-Ħin għall-Qari tal-Karta: 10:00 – 10:05

Il-Ħin tal-Eżami: 10:05 – 12:35

NOTA: F'dan l-eżami l-istudenti ma jistgħux jużaw kotba.

IKKOREĠI S-SILTJET KOLLHA (3)

(100 MARKA)

Int u tikkoreġi, zomm f'moħħok dawn il-punti importanti:

- Dan huwa eżami tar-regoli ortografiċi. Mela xogħlok hu li tikkoreġi l-iżbalji tal-ortografija biss, u mhux l-għażla tal-vokabolarju, is-sintassi, l-istil, eċċ.
- Ikkoreġi billi tħozż sing taħt il-kelma l-ħażina u fuqha tikteb il-kelma t-tajba shihha bl-aħmar.

1. BORIS

Adattata minn *It-Tliet Ucuħ ta' Isabella* ta' Alfred Massa

Is-Sur Boris kien **bilqieghda** fl-istudju tiegħu wara skrivanija mimlija karti, kotba u hwejjeg oħra tal-kitba. Moħħu kien imċajpar daqs it-temp ta' dik il-lejla. Ir-riħ kien jinstama' jvenven u jingħi bejn ix-xquq tat-twieqi, il-leħh tal-beraq minn hin għal hin kien jixgħel il-kamra waqt li r-ragħad u s-sajjetti kienu donnhom **iridu** jcaqilquha mis-sisien tagħha. Sadattant, is-Sur Boris kien **medhi** jħares u jifli sewwa tliet ritratti li kellu quddiemu: wiehed ta' soru, iehor ta' tfajla raħlija, u iehor ta' mara ffurmata b'dehra ta' waħda matura, nobbli u sinjura.

Ir-ragel deher hosbien. Sieket, b'rasu **mistrieħa** fuq il-pali ta' jdejh, b'xufftejh **imkemmxin** u b'ħuġbejh **jitilgħu** u jinżlu ma' kull **caqliqa** ta' rasu, huwa kellu tabilhaqq bixra ta' wiehed imnikket għall-aħħar.

Minn quddiemu dak il-hin kienet għaddejja t-tertuqa ta' ħajtu l-imghoddija. Ħajja ta' bniedem li għex fl-ghana, iżda wkoll fil-ħama. Kulhadd jiżbalja, tabilhaqq, għax l-umanità wara l-waqgħa ġewwa l-Għeden libset id-dgħufija. Għalhekk, li bniedem jaqa' u jqum **mhijiex** xi haġa ta' barra minn din id-dinja u mhux ta' min jehodha bi kbira. Il-ħażin ikun meta htija

tal-**ebusija** tar-ras u tal-**egoizmu** jbatu persuni **innocenti**. Hawn iva, il-piżijiet jitqalu u xi drabi r-rimorsi jiżdiedu. Għax il-bniedem waħdu jifhem li l-htija għandha marbut magħha ċertu hlas, li llum jew għada jrid bilfors jithallas.

L-arloġġ tal-mazzri mdendel f'nofs il-kuritur instama' jdoqq nofsillejl. Dawk it-**tnax-il tokk** fil-ħemda ta' dak il-lejl donnhom hasdu lis-Sur Boris. Huwa bħal inħasad sewwa, għorok tnejn għajnejh, ġibed nifs qawwi, ġabar ir-ritratti u **refagħhom** ... imbagħad b'geddum **sal-art** ingabar f'kamartu biex jorqod.

Izda x'jorqod jorqod! Il-maltemp ta' barra donnu ssieheb ma' dak li kellu fih u t-tnejn flimkien ma hallewhx jagħlaq għajn ma' għajn. Tqalleb, **heba** rasu taht il-kutri, nefaħ, qam bilqiegħda fuq soddtu, niżel fuq il-pultruna, għamel passejn... Insomma, ipprova jagħmel minn kollox biex inaddaf moħħu mill-ħsibijiet tqal li f'dak il-waqt kienu **ħakmuhulu**. Izda ma **rnexxilux**. It-tokki tal-arloġġ komplew iħabbru l-mixja tal-ħin kwarta wara kwarta; u hu kompli iżjed jinnervja. Fl-aħħar qatagħha li jidhol fis-sodda u joqgħod jistenna bħal ruħ fil-purgatorju li jidhol fis-saltna tal-ħolm ...

* * * *

Għaliya kienet waħda mill-isbaħ granet ta' ħajti.

Il-kappella tas-sorijiet kienet qisha ġenna zghira fl-art. Altar ċkejken imzejjen bi fjuri bojod ħalib kien donnu jixhed is-safa tagħna: l-erba' tfajliet li f'dik l-ghodwa tar-**rebbiegħa** konna sejr in**wieghdu** mħabbatna u ħajjitna **lill-Mulej**. Quddiemna, is-sacerdot u l-Madre Superjura, lesti biex ikunu xhieda tal-wegħdi tagħna. Warajna, żewġ fillieri tfal ta' etajiet u sessi differenti, kollha sfortunati minn ċkunithom jew għax iltiema, inkella għax **twarrbu** minn dawk li kienu gabuħom fid-dinja.

Il-funzjoni kienet waħda sempliċi, izda helwa fl-istess ħin. Meta ntemmet, aħna, il-familjari tagħna u l-mistednin il-tqajna fil-ġnien tal-kunvent għal riċeviment modest.

Fost il-mistednin kien hemm is-Sur Boris, benefattur kbir tal-orfanatrofju. Raġel **zagħżuġh, gustuż**, karattru li jiġbdek u **bi lsien** li jisraqlek qalbek. Dejjem bi **tbissima** helwa

tilgħab fuq xufftejh u mhux l-ewwel darba li qasam lil kulhadd bid-daħk biċ-ċajt tiegħu. It-tfal kienu jhobbuh; u bir-raġun, għax kull meta ġie għandna qatt ma ġie b'idejh vojta. Dan barra l-flus li kien iżerżaq lilna s-sorijiet biex **jghinna** nagħmlu l-hajja ta' dawk it-tfal ferrieħa kemm jista' jkun.

Iż-żajjar tas-Sur Boris kienu jkunu spissi u, kif wieħed jistenna, aħna s-sorijiet konna nagħmlu l-almu tagħna kollu biex nuruh l-apprezzament tagħna għal dak li kien qed jagħmel kemm magħna kif ukoll mat-tfal **afdati** f'idejna. Hawn forsi konna ninsew li, għalkemm konna **wegħidna** hajjitna 'l Alla, xorta waħda konna bqajna fragli fejn jidhlu l-passjonijiet tagħna. Jiena waħda minnhom.

Bil-Malti għandna żewġ qwieli ta' min jagħtihom l-importanza li tixirqilhom. Dawn huma: “Il-garra ġejja u sejra fl-aħħar tinkiser” u “Min jittarraff jiġġarraff”. Izda jaħasra kultant kif nagħmew! X'**setgħa** għandhom il-flus fuq il-karattru tagħna!

Ngħid is-sewwa, kont ili ninnota lis-Sur Boris jiffissa għajnejh fuqi b'mod partikolari. Għall-bidu bdejt immeri lili nnifsi u nċanfar lil għajnejja u lil moħħi. “Mhux raġel ta' hekk,” ittantajt nikkonvinċi ruħi.

F'waqtiet oħra ġieli staqsejt lili nnifsi, “Imma kif dan il-bniedem, li jhobb daqstant lit-tfal, qatt ma wasal biex jizzewweġ?” It-twegħiba ma dehritx tqila wisq. “Forsi kien għadu ma ltaqax mas-sieħba li jixtieq.”

Kien x'kien is-sewwa dwaru, lili kien seraqli **hsibijiet**. Sikwit kont naħseb fih. Għajnejja kienu jduru fuqu kull darba li kien jiġi jżurna. Xi tbissima żejda kont intih ukoll. Imbagħad meta kont insib ruħi waħdi fil-kappella jew bejn l-**erba'** hitan taċ-ċella tiegħi, it-**tingiż** tal-kuxjenza kien **iwegġgħni**. Mhux l-ewwel darba li wegħidt lili nnifsi li ma nergax naqa'; li nżomm soda aktar, li nrażżan għajnejja iżjed. Izda l-wegħdiet tiegħi kienu jisfumaw helu helu hekk kif kont insib ruħi quddiemu. Għax kliemu kien iħollni. Fuq kollox, shabi s-sorijiet ma **kinux** jibqgħu lura lanqas. Sa l-Madre kienet tkompli miegħu. U dan kont inhossu jserrahli l-kuxjenza meta din kienet taħbat **tbeżbiżhieli**.

Fija nibtet bħal xitla li bdiet tinkwetani sewwa. Għax il-bniedem barra ruħu għandu wkoll ġismu, ġisem mimli ġibdiet u passjonijiet u gosti personali. Huwa minnu, li kull vokazzjoni ġgħorr magħha grazzji speċjali, iżda b’danakollu, il-bniedem jibqa’ dak li hu: għaġna ta’ trab.

2. MHUX ESTENSJONI TA’ MALTA

Adattata minn artiklu ta’ John Busuttil f’*Illum* 14.4.15

Erba’ kilometri ta’ baħar jistgħu jagħmlu differenza kbira u dan esperjenzajt u jien stess f’dawn il-ħames snin li ilni ngħix Għawdex, fejn l-Għawdxin iqisuni bħala ‘Għawdxin adottati’.

Ikun żball kbir jekk wieħed jaħseb li Għawdex – li hu mmexxi minn Gvern Malti, tperper fuq l-istess bandiera u li fih tigi mitkellma l-lingwa Maltija, anke jekk bi djalett qawwi – hu estensjoni ta’ Malta. Għawdex hu uniku, b’kultura unika, b’mentalità unika u bi djalett uniku wkoll.

F’ħames snin tgħallimt ukoll li l-Għawdxin għandhom stil ta’ ħajja differenti, u li hemm qasma kbira f’dik li hi edukazzjoni. Hemm dawk li ma tinteressahomx l-iskola u ma baqgħux jistudjaw u minflok għażlu li jintefgħu fuq xogħol manwali ta’ biedja u bini, li kultant irendilhom finanzi aktar minn dawk li għażlu l-ħajja akkademika. Imbagħad hemm oħrajn li huma ġenji fl-iskola – it-triq tan-nofs f’Għawdex kważi hi inezistenti.

Hi gżira ta’ kuntrasti, iżda fl-Għawdxin hemm ħaġa komuni li tagħmilhom uniċi. Huma nies li kapaci b’għaġal kbir dak li jaqilgħu jgawduh sew, ikattruh u jagħmlu l-aħjar użu minnu. Minħabba dan jista’ jkun li xi Maltin jaħsbu li huma ‘qammelin’. Iżda meta tgħix magħhom tinduna li huma ferm ‘il bogħod minn qammelin. Huma biss nies bil-għaġal u mill-flus li jaqilgħu kapaci jieħdu l-aħjar mingħajr ma jaħlu xejn. Għalihom għalxejn tixtri erba’ qliezet

għax ikunu irħas, meta jkollok bżonn wieħed biss. Ma tidħaqx bihom kif **gieb** u laħaq. Għalhekk jippreferu qalziet wieħed ta' kwalità għolja milli **erbgha** ta' kwalità baxxa. Imorru **għall**-kwalità aktar milli **għall**-**kwantità**. Għaldaqstant huma nies li kapaċi jgawdu ħafna l-flus li jaqilgħu... iżda ftit li xejn jaqsmuhom ma' ħaddieħor. Din hi l-mentalità Għawdxija, għax il-kelma 'hela' mhix fil-vokabularju tagħhom. L-għaqaq fl-Għawdxijiet aktarx inbena minħabba li jrid ibati iżjed biex jasal fejn irid. L-opportunitajiet huma inqas minn dawk tal-Malti, għalhekk irid jistinka minn kmieni u dan **igiegħlu** jagħraf iżjed kemm trid taqla' fwiedek biex ikollok il-flus.

L-istudent Għawdxijiet jinqata' minn mal-ġenituri kmieni fil-ħajja biex imur Malta jkompli l-istudji tiegħu. Il-ġenituri jridu jaħsbu biex uliedhom ikollhom fejn **joqogħdu** meta jkunu jistudjaw Malta. Barra dan, **uħud** minnhom jitilfuhom **għalkollox** minn Għawdex meta l-istudent jew studenta Għawdxin jibdew jinnamraw mal-Maltin u jibqgħu jgħixu Malta. Ħafna Għawdxin jgħidulek, "Aħna nitilfu **lil** uliedna kmieni wisq".

Għawdex joffri anke kultura unika li żgur għandha tiġbed lejha il-gżira tat-tliet għoljiet lil dak il-Malti li jixtieq iqatta' ftit jiem differenti mir-rutina ta' kuljum.

Għawdex joffri kampanja aktar selvaġġa, bi trejgħet li wieħed jista' jimxi fihom b'kumdità u bi trankwillità. Joffri kosta li dawk li jhobbu jimxu jistgħu **jduru** magħha kollha f'xenarju mill-aktar pittoresk. Joffri sewqan trankwill għax, minħabba li l-volum tal-karozzi mqabbel mal-kobor tal-gżira hu inqas minn dak ta' Malta, il-problemi tat-traffiku f'Għawdex ma jeżistux. Joffri wkoll trasport pubbliku perfett u fil-ħin, kif ukoll trasport bil-vapur miċ-Ċirkewwa sal-Imġarr **erbgha** u għoxrin siegħa kuljum għal **sebat ijiem** fil-ġimgħa.

Ħafna Maltin huma tal-idea li l-*wardens* f'Għawdex ikunu pronti biex iwaħħlu ċ-ċitazzjonijiet lit-turisti Maltin, iżda din hi idea żbaljata. Il-*wardens* iwaħħlu ċ-ċitazzjonijiet lill-Għawdxin ukoll

- jista'bew f'kantunieri ta' kuljum għas-sewwieqa Għawdxin ukoll. Jiġifieri r-riforma fil-*wardens* li suppost hi **mwiegħda** lill-poplu Malti hemm bżonnha **anke** f'Għawdex.

Min ifittex divertiment stil ta' Paceville jaqbillu jibqa' Malta. Il-ħajja f'Għawdex hi differenti minn ta' Malta, speċjalment **billejl**. Fix-xitwa l-ħruġ u divertiment filgħaxija tista' tgħid li ma jeżistix, imma fis-sajf differenti. Tista' tiltaqa' mal-Għawdxin f'bars ċekjknin fil-villaġġi inkella fil-*wine bars* li qed jinbtu minn żmien għal żmien. Ir-ristoranti b'ikel tradizzjonali Għawdxin u bil-ħut huma fost l-aktar imfittxija, għax il-ħut ikun frisk u l-ikel normalment ikun magħmul minn ingredjenti naturali u ta' Għawdex. L-ikel fir-ristoranti Għawdxin hu aktar ġenwin u irħas. Anke l-pizzeriji li hemm madwar Għawdex għandhom prezzijiet irħas. F'Għawdex hemm ukoll 'pizza' b'differenza li ssibha f'Għawdex biss, il-ftira Għawdxija mimlija bil-ġbejniet tan-nagħaġ.

Il-ġbejniet, iż-żejt u l-inbid Għawdxin għandhom toġhma differenti minn ta' Malta għax il-gżira ta' Għawdex hi esposta aktar għar-riħ u għandha iżjed kampanja fejn jirgħu n-nagħaġ, li kultant għadek tarahom jirgħu bir-**raħħal** isejħilhom u bil-kelb idur magħhom, u t-temperatura hi grad inqas minn Malta, aktar kiesħa fix-xitwa u aktar friska fis-sajf.

L-**akkomodazzjoni** f'Għawdex hi differenti minn kważi l-gzejjer kollha fil-Mediterran. Hemm biss seba' lukandi. Il-Maltin f'Għawdex aktarx ifittxu l-appartamenti tal-kiri u l-*farmhouses*, li wħud minnhom aktar huma djar antiki li ġew mibdula u hemm anke oħrajn li nbnew ġodda. Dan il-fenomeni li ssibu f'Għawdex donnu hu l-aktar li jiġbed iż-żgħażaġħ lejn Għawdex, il-*farmhouses* li fihom jitilgħu gruppi ta' żgħażaġħ iqattgħu xi ftit jiem, u anke ljieli, jiddevertu, jixorbu, jieklu u jiffriskaw fil-*pool*, b'xi ftit storbu għal min **jgħix** fil-qrib. Dan l-istil ta' ħajja mhux liż-żgħażaġħ biss jiġbed, iżda anke gruppi ta' ħbieb ta' mezz'età li jixtiequ **jmorru** ftit lura fiż-żmien li jkun beda għaddej ġmielu minn fuqhom.

L-Għawdxin iħobbu jirreklamaw il-gżira tagħhom għat-turiżmu reliġjuż, għalkemm jien ftit li xejn nara differenza mit-turiżmu reliġjuż li toffri Malta. Il-knejjes Għawdxin huma iżgħar mill-Maltin, u ta' Malta jaf għandhom xi ftit aktar rikkezzi wkoll. Jekk l-Għawdxin għandhom lil Ta' Pinu tiġbed il-pellegrini, f'Malta hemm bħar-Redentur, il-Girgenti u oħrajn, li wkoll jiġbdu eluf ta' pellegrini. Forsi d-differenza hi li nhar ta' Hadd l-Għawdxin jilbsu l-aħjar ħwejjeg biex imorru l-quddiesa u hemm aktar min għalih l-ewwel prijorità għal uliedu tibqa' d-duttrina.

Fir-referenda li saru f'Għawdex ir-riżultati dejjem kienu differenti mir-riżultati f'Malta, u fil-fatt pereżempju li kien għall-Għawdxin id-divorzju m'**għaddiex**.

U dan kollu juri li Għawdex mhux estensjoni ta' Malta, iżda gżira unika, b'poplu uniku u b'mentalità u kultura uniċi. Li nista' ngħid hu li meta **tidra** l-ħajja Għawdxija diffiċli ħafna li tgħix band'oħra.

3. IL-MEJDA TAL-MOGĦDIJA

Adattata minn "Il-Mejda tal-Mogħdija" ta' Pierre J. Mejlak

Iddeċieda li **jħalliha** barra fit-triq. Xi proxxmu jaħsibha tajba u jiġborha. Ġieli kien ra, fi triqtu lejn id-dar filgħaxijiet, xi biċċa għamara mħollija f'kantuniera. Sa filgħodu kienet tkun telqet. Tefa' fuqu kowt **irqiq**, niżel isfel u ħareġ barra biex ipogġi l-mejda mal-ħajt. Iżda kif xiref barra bil-mejda, jilmaħ lill-gar ta' taħtu qed jipparkja, b'galbu, il-Fiat Panda, u sellimlu. X'seta' jagħmel? Jekk jerga' jidħol ġewwa kien jaqtgħu ta' mignun. Min joħroġ barra, fid-**disgħa** ta' **billejl** il-Hadd filgħaxija, b'mejda tal-mogħdija biex **imbagħad** jerga' jidħol biha? U ovvja li mhux se jħalliha **mserrħa** mal-ħajt ladarba kien rah il-gar. F'tebqa t'għajn qatagħha li jimxi bil-mejda sa tarf it-triq u, fil-kwiet tat-tarf, iħalliha hemm. Sellem lill-gar, li kien għadu qed **jiddritta** l-karozza, u telaq b'pass mgħagġel, bħallikieku taħt abtu, minflok mejda, kellu ktieb.

Mexa l-kumplament tat-triq, dar il-kantuniera, niżel ftit metri tul Rue de la Source u ma' ħajt li fih ma kienx hemm twieqi jew bibien serraħ il-mejda. U kien se jdur, **qisu** ma ġara xejn, lura lejn id-dar, meta **rrealizza** li eżatt quddiemu kien hemm almenu għaxar appartamenti **mixgħulin** u ċ-ċans li kien hemm xi ħadd iħares minn wara purtiera minnhom kien kbir. Forsi dan ix-xi ħadd kien ħa jeħodlu ritratt jew jiġbidlu biċċa *video* bil-*mobile* u jurih lill-pulizija. Fassal pjan malajr – jinżel **għarkupptejh** jaqfel il-lazz u b'dik il-mossa juri r-raġuni għala kien serraħ il-mejda mal-ħajt. Izda ma damx ma ntebaħ li lazz x'jaqfel ma kellux għax kien ħareġ kif kien – bil-qalziet tal-piġama u bil-papoċċ tas-sodda li kien jilbes biss fid-dar. Qam, qabad il-mejda u kompla nieżel mat-triq, fid-**direzzjoni** tal-għadira – fejn kien hemm skipp kbir fejn wieħed seta' jarmi l-fliexken tal-ħġieġ. Kellhom ħabta jmorru kull tant ġimgħat meta martu kienet **għadha** f'sikkitha, u jbattlu basket jew tnejn. Il-mejda seta' faċilment iħalliha hemm.

Izda ħdejn l-iskipp il-karozzi kienu għaddejjin waħda għal waħda u ma riedx għad-dinja li waħda minnhom tinzerta tal-pulizija. X'jaqbad jagħmel? Raġel iswed, m'ogħla hawn u liebes ġakketta ħoxna, **għadda** minn ħdejh u xengel rasu bi tbissima. Mhux it-tbissima li titbissem għax tkun twelidt orrajt. Izda t-tbissima li titbissem lil xwejjah miġnun li ma jkunx jaf li ħareġ mid-dar bil-mejda tal-mogħdija taħt abtu. Għaddielu minn moħħu li jdur u **jaqsamhielu** fuq rasu u jħallihom it-tnejn hemm, ħdejn l-iskipp, izda l-ħsieb kien fjakk u miet fuq ommu. Issikka l-mejda taħt driegħu u kompla miexi lejn l-għadira. Daqt naslu, qal lill-mejda.

Kien nesa l-aħħar darba li mexa ma' martu b'dak il-mod u iżjed ma qorob lejn l-għadira iżjed ħass l-**affinità** mal-mejda tikber. Siegħa qabel, wara li **tmejlet** għal fuqu f'nofs mogħdija bil-ħadida tikwilu idu, kien **stkerrahha**. Żlugata u mserrħa ċċassata mal-ħajt kienet fakkritu f'martu. U martu kienet telqet. Mela, f'ġieħ il-konsistenza, il-mejda kien jeħtieġ titlaq ukoll. Izda issa, **magħfusa** miegħu beżgħana, xi ftit tas-simpatija lejn il-mejda kien beda jħoss. Mhux biss kienet muġuġha – b'riġel maqluġh minn postu – izda kienet fi triqitha għall-abbandon

finali. Immaginah qisu raġel diegħel għand veterinarju b'kelb li kien żammlu kumpanija tul haġtu kollha u li issa kien wasal il-mument li, għal xi raġuni, jehles minnu.

Kien se jaqbeż il-gradilja l-baxxa li kien hemm madwar l-għadira u kien se jwaddab, b'kemm saħħa seta' jsib, il-mejda fl-ilma. Jekk tegħreq tajjeb, jekk le kien se jevita dawk in-naħat biex lejn il-mejda ma jerga' jħares qatt. Mexa mal-gradilja biex isib dik il-parti l-iżjed baxxa li ġieli **nnota** fil-mixjiet li kien jimxi ma' martu nhar ta' Hadd filgħodu wara li jixtru l-gazzetti, il-fjuri u l-ħobż, meta kelb qed imexx xi haġa fid-dlam **hasdu** b'nebħa aggressiva li ma **stennihex**. U tant inħasad li dar f'daqqa, qisu attur qed jiskapula tir, u ta daqqa ta' mejda tal-mogħdija lill-bieba ta' karożza **pparkjata** warajh. L-alarm tal-karożza xegħel minnufih u beda jidwi. Il-ħoss fixlu. Hadd paniku stramb jigri go fih, qisu kien għadu kemm seraq bank u kien jeħtiegħu jistaħba qabel jaqbduh. Għuvni twil u **rqi**, li kien qed jigri madwar l-għadira, ħabat go fih u sakemm heles minnu ħarislu b'rabja u, b'nifsu maqtuġh u b'ritmu mħarbat, **bagħtu** jixxejjer. Ix-xwejjah skuża ruħu bla **tlagli**, u bil-mejda issa mhux iżjed taħt abtu iżda f'idejh it-tnejn – qisha Kristu f'idejh id-Duluri – qasam it-triq u qatagħha li jagħmel iċ-ċirku sħiħ lura lejn id-dar, bit-**tama** li fit-tieni nofs taċ-ċirku jsib post mudlam fejn jerġi l-mejda.

Ix-xita, kif tibda f'beltu, bdiet bla wisq twissijiet u sakemm dar il-kantuniera u heles mill-ħoss aggressiv tal-alarm, kienet niezla qawwija. B'rasu **mxarrba** beda jigri ma' ġismu ksieħ fin. U kien f'dan il-mument li beda jxomm riħa qawwija miexja miegħu. Hares lura. Ma kien hemm hadd. Quddiemu **lanqas**. Waqaf biex jara jekk ir-riħa **kinitx** se tieqaf miegħu. U meta ntebaħ li kienet **waqfet** tistennieh, baxxa rasu u **rrealizza** li l-papoċ tas-sodda mhux biss kien imxarrab bix-xita, iżda kellu fil-qiegħ tiegħu kisja **gmielha** ta' ħmieġ ta' kelb. Bil-fixla tal-kelb, tal-alarm u tal-gerrej, kien rife il-ħmieġ. **Probabbli** tal-istess kelb ikrah li kien għamel għalih.

Ipprova jidlek il-ħmieġ max-xifer tal-bankina, iżda kull darba kien qed jispiċċa ħafi bil-papoċċ tas-sodda mitfugħ rasu **l-isfel mal-art**. Mexxa ftit metri biex ibill il-papoċċ fi ftit ilma miġbur fil-vojt li ħallew żewġ briksiet maqlugħa minn fuq il-bankina, u waqt li kien qed ibillu osserva, fuq in-naħa l-oħra tat-triq, dar qed **titwaqqa'** ftit ftit biex, ħaseb hu, minflokha jitla' bini ieħor. U bil-madum aħdar tal-banju tad-dar l-antika issa jidher mit-triq, ħaseb f'kemm nies kienu nħaslu hemm fuq u kemm hi stramba li post li għal tant snin inżamm dejjem magħluq issa kien spiċċa espost b'dak il-mod goff. Imbagħad ħaseb f'martu. Tgħid **lil** martu kienu se jgħinuha tieħu banju kif kien jgħinha tieħu hu jew se jħalluha weħidha tipprova ssib tarf, qabel tintebaħ li **impossibbli**? U kienu se **jagħtuha** banju sħun jew biex ma ddewwimhomx kienu se **jgegħluha** tħoss il-bard? Forsi kienet l-intenzjoni tagħhom li jħalluha tmurt bil-mod il-mod. Żgur li kien hemm xjuħ oħra li xtaqu jidħlu f'dik id-dar. L-ebda ristorante ma jrid li min jidħol fis-sitta jibqa' mkaħħal sa nofsillejl. U jekk tmurt, ma kienx se jħoss għall-**bqija** ta' jiemu t-toqol tal-ħtija li ħalla lil martu tagħmel l-aħħar nitfa ta' vjaġġ twil mitlufa weħidha? Messu żammha d-dar. Messu lit-tabib ma qallu xejn bl-istorja li riedet tmurt f'dar nannuha dakinhar li sabha tipprova tiftaħ il-bieb f'nofs ta' lejl. Forsi kien imwerwer. Forsi meta mbuttatu fuq il-mejda tal-mogħdija ħass li kienet inqasmet il-fruntiera bejn il-limiti tal-paċenzja u tal-**inaċċettabbli**. Dik hi, ħaseb. Qatt f'ħajtu ma kien imbuttah ħadd **xi mkien**. U ried juriha li ma kienx se jittollera min jimbuttah. Iżda b'għajnejh fuq il-madum irrigat aħdar tad-dar li kienet **qiegħda** titwaqqa', ħaseb li messu żammha miegħu. Kemm kien qasam linji u hi ma qalet xejn. Messu żammha. Almenu, f'dawk il-mument i ta' **lucidità** – rari kemm kienu se jkunu rari – kienet se ssib lilha nfisha f'darha, **imdawra** bi ħwejjigħa, b'raġel li ħabbet u li ħabbha, bir-riħa tal-butir maħlul fuq il-ħobż mixwi u t-**te** bil-ħalib. U mhux f'dik il-kamra bla ruħ u kulur, fejn issa kien imur iżurha bit-tama li tagħrfu.